

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

18. De Confessione quæstiones quinque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

de nouo mortaliter. Contra præcepta namque hæc de non retinendo odium Dei, vel alienum, quum sint negatiua, commissionis peccato oportet præcipi, ac per hoc si propterea peccatur contra præcepta affirmatiua de restituendo vel conterendo: quia contra hæc negatiua agitur, non est omisio affirmatiua, nisi admissio puta negatiuum. Et hæc absque omni scrupulo veritas amplectenda est.

In his autem patet quid dicendum sit ad moram questionem principalē, patet namque quod præceptum contritionis non determinatur secundum se ad tempus memoriae, sed ad statim, et propterea nisi memoria afferat urgentem causam ad actum actualis detentionis odii Dei, non occurrit noua omisio contritionis, sed antiqua perseverat. Nulla autem apparet ratio, quare memoria, aut occurrit commissio peccati ut detestandi, constituat nunc tempus necessarium commissionis ad detinendum odium Dei magis, quam si non occurreret, nisi forte aut ad diuinam inspirationis sequelam dicatur occursum obligare, sed aliud est præceptum de sequela inspirationis diuine, aliud de restitutionis aut contritionis tempore, aut occursum seu memoriam tanquam approprians materiam constituere de tempore agendi, quia tempus agendi est, quum materia est præsentis: sed aliud est loqui de necessitate agendi, aliud de commoditate, seu congruitate agendi. Approximatio. n. ad agens liberum, non constituit tempus necessitatis, sed commoditatis ad agendum; nos autem, ut patet ex dictis, tempus necessitatis agendi, ita quod nisi agatur, nouum peccatum incurritur, querimus. Unde restat, ut recordatio peccati commissi, quantumcumque que practica, non obliget ad contritionem, sicut nec in præceptis aliis occurrit materia obligat ad actum. Et hoc loquendo de memoria in se, nam si sit sermo de memoria secundum suum effectum quem ut in pluribus habet, quia scilicet parit aut detestationem, aut approbationem peccati commissi occurrentis, sic obligat ad detestationem, quæ tamen potest esse attritio, vel contritio, ne in approbatione lapsus fiat.

Ad primam autem obiectionem in oppositum dicitur, quod vox dicentium, quod homo tenetur confiteri quum recordatur, verificatur in id quod ut in pluribus videtur accidere, quod scilicet cõter practica memoria in nõ dolente parere approbationem videtur Diui autem Thome verba si exacte libentur, non dñt hominem teneri ad contritionem quum recordatur, sed vnum quum, determinat per alteram quum. Nam dicunt, quado peccata memoriae occurrunt, quum in periculo mortis existit, aut aliquo articulo vbi apparet quod tempus memoriae determinatur per tempus periculi mortis, vel per tempus alicuius articuli, &c. Nec obstat quod apponitur, ly præcipue, quoniam ly præcipue, principale denotat periculum mortis respectu alterius partis distinctiua, scilicet aut alicuius articuli, &c. periculosius enim omittitur contritio in periculo mortis, quia non restat locus poenitentia. Vel ly præcipue denotat principalitatem rationis obligatiua ad contritionem, ita quod tempus memorie est quedam ratio conterendi, sed quia nõ est sufficiens ratio obligandi ad conterendum, ideo additur principalis ratio obligandi, dicendo quum præcipue periculum, aut articulus, &c. & redit eadem conclusio. Approbat autem hanc doctrinam communis peccatorum attritio, quia farentur sibi displicere commissi peccata, & dicunt suam culpam, & confitentur quadoque citra absolutionem, & velocitatem habent status sine peccato. Hi enim actus

A boni sunt & dispositiui ad penitentiam, adeo ut ecclesia tales confessiones suscipiendas dicit, extra de poen. & re. quod quidem, & tamen semper peccarent mortaliter, o mittendo contritionem, si tempus memoriae, esset tempus contritionis quum isti actus non sint sine memoria peccatorum. Nec obstat, quod isti contriti nolunt suscipere ab absolutionem, dicentes se esse impenitentes, quoniam narrare se habituali voluntate esse perseveratem in statu peccati, non est peccatum, quoniam non approbatur, sed narratur impenitentia, nec proponit tunc meretrix peccare, sed narrat tunc miseriam status sui cum voluntate illius. Nolle autem absolui, actus bonus est in disposito tunc ad absolutionem.

B Ad secundam obiectionem dicitur, quod etiam quando peccatum occurrit, ut committendum, sufficit nõ consentire, nec tenetur homo dissentire.

Ad tertiam dicitur, quod licet nunquam sit licitum stare in statu peccati, nõ tamen de nouo semper peccat perseverans in statu peccati, ut patet ex dictis. Romæ, 4. Martii. 15 18.

TRACTATUS DECIMVS OCTAVVS.
de confessione, in quinque questionibus diuisus.

S Y M M A R I V M.

- 1 Num confessurus peccata sua, id potissimum debeat cogitare, quid faceret, si non esset præceptum confitendi, an etiam uellet confiteri, & exinde iudicare cor suum.
- 2 Num presumptionis sit confiteri omnia uenialia et mortalia.
- 3 Num circumstantia diei festi sit necessario confitenda.
- 4 Num fides ad fructuosam absolutionem necessaria sit.
- 5 Num sacramentalis absolutionis effectus sit remissio culpæ.

Q V A E S T I O I.

Num confessurus peccata sua, id potissimum debeat cogitare, quid faceret, si non esset præceptum confitendi, an etiam uellet, & exinde iudicare cor suum.

VTRVM confessurus peccata sua id potissimum debeat cogitare, quid faceret si non esset præceptum confitendi, an etiam uellet confiteri, & exinde iudicare cor suum. Et uidetur quod sic, quia nisi paratus sit confiteri secluso præcepto, tñ non ex amore nouæ uitæ, sed ex timore præcepti confiteretur.

Ad euidenciam huius considerandū est, quod actuum humanorum eligibilium duplex est differentia. Quidam. n. in se boni sunt, & ideo eligibiles, ut diligere Deum, bene facere proximo, & alia huiusmodi. Quidam vero sunt propter aliud boni, & similiter propter aliud eligibiles, ut ieiunare, peregrinari, & huiusmodi, hæc enim nullus sane mentis eligeret, nisi propter aliud puta mentis eleuationem, carnis donationem, diuinum cultum & huiusmodi. Actus autem iste de quo est questio, scilicet proponere sibi ipsi quid faceret, si non esset præceptum de confessione, constat quod non est sub primo genere bonorum. Tum quia actus iste ad malum & bonum est secundum se, est enim uia ad bonum si ad uoluntatem bonam terminatur, & est uia ad malum

Opusc. Caiet. K 4 malum

malum, si ad voluntatē malam terminatur. Tum quoniam actus iste non propter se, sed propter discussionem preparationis personae exercentur ad inveniendum, an sit impræparatus homo ad confitendum etiam secluso præcepto. Restat ergo, ut si est eligibilis, sit propter illud eligibilis. In his autē, quæ propter aliud eligenda recte sunt, oportet duo considerare, alterum est, ut consona sint fini bono, alterum est, ut consonent eligenti. Videmus enim medicinas, vel quia non consonant morbo pellendo, vel quia proportionatæ non sunt complexionibus infirmorum, secundum rectam rationem repellere, &c. Et quidem, quod actus iste, scilicet proponere sibi ipsi quid facerem si, &c. distinet à dispositione infirmorum (quales credimus communiter esse confessuros peccata sua) ex eo patere potest, quod actus iste nihil aliud est, quam tentatio periculosa. Multi enim sunt casti, qui si tentarentur, virginitatem perderent: & multi abstinent, qui si tentarentur, non absterent, & sic de alijs. Non conuenit autem infirmis periculum: ergo actus iste non consonat dispositioni consentientium. Quod distinet etiam à fide, scilicet bono conscientia ex eo patet, quod licet tentari utile sit ad bonum virtutis, tamen tentari à seipso dissonantiam importat secundum rectam rationem: quia est seipsum exponere absque necessitate periculo peccandi. Et confirmatur hoc, tum quia imitari debemus in actibus nostris Deum. Deus autem neminem tentat: ut Iacobus dixit, non ergo debeo meipsum tentare. Tum quia in ceteris vitiosum esse constat tentare seipsum: ergo & in hoc. Antecedens patet: quia male faceret quis, si proponeret sibi quid faceret, si mulierē in lecto, &c. haberet, & similiter si regnum mundi vno mendacio posset comparare, & alijs similibus conditionalibus seipsum tentaret. Tum quia officium Diaboli est tentare: & huiusmodi conditionalibus deijcere mentem humanam. Amplius tentare se huiusmodi conditionalibus est superfluum: ergo peccatum. Antecedens probatur: quia perfecti non egent hac se tatione discutere: quoniam ipsorum charitas est adeo radicata, ut dicere cum Paulo possint, Quis nos separabit à charitate Christi? certus sum enim, quod neque mors ueque vita &c. infirmis autem sufficit si testimonium habent conscientia suæ quod Deum super omnia ament opere & veritate: hac enim notitia humano more sufficit hominibus ad accedendum ad sacramenta ecclesiae, quamuis non in hoc iustificentur. Et hæc in communi dicta sunt de huiusmodi tationibus conditionalibus, quas opera Diaboli esse testatur infinita multitudo peccatorum, quæ fierent, si huiusmodi conditionales sibi homines proponerent in varijs & diuersis materijs: incideret enim in velleitates innumeras, quæ proculdubio essent peccata mortalia, ut de se patet. Vnde laudabiliter refertur prudens cuiusdam responsum ad conditionales huiusmodi propositas, Scio quid facere deberem, sed nescio quid facerē. Optimè dixit: quia nescimus, an diuina nobis tunc manus adesset super caput nostrum.

Ad propositam autem conditionem specialiter descendēdo, apparet quod multo vanior est. Tum quia præceptum de confessione faciendā, est de se cūdo ordine diuinorum præceptorum, scilicet de bono, quia præceptū: ac per hoc sublato præcepto, non teneret quis confiteri. Sunt enim diuina præcepta duplicis ordinis. Quædam de prohibitis, quia mala, & præceptis, quia bona, ut sunt præcepta de di-

lectione Dei & dilectione proximi: hæc enim sunt præcepta, quia bona sunt. Et similiter de furto & falso testimonio, sunt enim hæc de prohibitis, quia mala sunt. Alia verò sunt de bonis, quia præcepta, ut præceptū de Baptismo, Baptismus enim nisi institutus esset non esset de genere bonorum, & potuit institui a Deo, ita quod eundem alium sicut Baptismus, sed ex quo institutus est, bonus est. Et similiter sunt præcepta de malis, quia prohibita, ut sunt contra sacramentis: non baptizari enim, & non communicare, & huiusmodi, non sunt mala, nisi quia prohibita sunt a Deo post temporum curricula, scilicet adueniente Christo, ut de se patet. Vnde si præcepta hæc secundum ordinem non essent, sicut stulte, inaniter, & superstitiose ageret, si quis ad Baptismum propter alteram salutem iret: ita si quis confiteretur, & alia quæ nunc sunt sacramenta ageret. Et si conditionalem restringat, quod sacramento confessionis præsupposito, nullus esset obligatus sub præcepto ad illud, nunc dicitur quod inanis quoque est ista tentatio, quid tunc faceret: nam confitens in hoc quod non confiteretur, in nullo peccaret: quia non confiteri non est prohibitum, quia malum: sed malum, quia prohibitum: & ideo sublata prohibitione non remaneret mali ratio in nolle confiteri. Non solum ergo confessurus peccata sua non teneretur ad tentandum se tali propositione, quid faceret, si non esset præceptū confessionis: sed debet alienus esse ab hac tentatione, & si fuerit sibi ab alio illata, prudenter sperare illam, ut prædictum est.

Ad obiectionem autē in oppositum negatur sequela, cum hoc non quod secluso præcepto, non confiteretur, stat, quod ex quo video Deum hoc precipere, amo & præceptorem, & præceptum, & hinc præcepti, & amore moueor ad implendum illud. Nec hoc eget probatione: quia ex se clare patet, & experientia testatur multa nos paterno præcepto imposita ex amore implere, quæ nisi præcepta essent, non faceremus, ut pote vel nescientes Patris voluntatē, quæ per præceptum innotuit, vel scientes paternam amicitia, non offendi si illud omitteremus, ut esset in proposito si confessio esset non sub præcepto, sed sub consilio. Falsum ergo signum ad discussionem amoris assumeretur ex hoc in similibus, non operaretur quis sine præcepto: sed & in his quæ sunt finis bona vel mala, & ideo præcepta vel prohibita, non est tali discussione ideo examinandum: qui sufficit homini habere cor paratum ad implendum diuina præcepta ex amore Dei non curando si Deus non præcepisset, & alia huiusmodi incitamenta ad malum plena est. n. sacra scriptura, quæ est amandus, quæ sunt seruanda, & nunquam in ea legi præceptum mandatum, aut consilium, seruare præcepta Dei, si Deus non præciperet. Augustus die octauo Octobris, Anno Domini 1518.

Q U A E S T I O I I .

Num presumptionis sit confiteri venialia, & omnia mortalia.

Queritur utrum sit presumptionis confiteri venialia & omnia mortalia. Et videtur quod sic. Primò, quia impossibile est, ut quis omnia mortalia cognoscat, ad impossibile autem nemo obligatur.

Secundò, quia in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur, ut patet primè ad Corinth 2. Si quis inter vos est fornicator, aut auarus, aut idololatra, aut maledicus, aut ebriofus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Et illud ad Gala. 5. manifesta sunt opera carnis, &c.

Tertio,

Tertio, quia nulla sunt opera nostra etiam bona, quin sint peccata damnabilia, si Deus in iudicium intret nobiscum iuxta illud, Non intres in iudicium seruo tuo Domine; quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Item, Omnis homo mendax: ergo, &c.

Quarto, quia dum uolumus omnia peccata confiteri, nihil misericordiae Dei relinquere uolumus ignoscendum: quia non confidere in eo, sed in confessione nostra cupimus, & securi esse uolumus, nec eius timere iudicium.

Ad euidetiam horum, scito duo hic uerti in dubium: & an omnia mortalia, & an omnia uenialia confiteri, sit presumptionis. Et de primo quidem clare patere potest, quod non presumptionis, sed necessitatis ac uirtutis est confiteri omnia sua peccata mortalia. Nam ex sexdecim conditionibus ad confessionem requisitis secundum communem doctorum sententiam, una conditio necessaria est, quod sit integra quo ad peccata mortalia: non esset autem integra, si quaedam mortalia essent confessi, & quaedam non. Est autem huius ratio: quia peccata mortalia quaecumque simul in uno homine sunt, sic se habent, quod sunt connexa ex parte auersionis a Deo, ita quod unum non potest remitti sine reliquis omnibus: iuxta illud Aug. Impium est a Deo, dimidiam sperare veniam. Et propterea sicut in prima penitentiae parte, quae est contritio, necessarium est, ut omnia mortalia concludantur (oportet enim hominem contriti de omnibus mortalibus, & non de aliquo tantum) ita in secunda, quae est confessio, oportet omnia contineri mortalia: sic enim integre homo submittit se ministro Christi in confessione, sicut submittit se integre Deo per contritionem. Et ne alicui liceat sentire contrarium, affero textum rotundum de peccatis utriusque sexus. Vbi expressè precipitur quod quilibet omnia sua peccata solus confiteatur proprio sacerdoti. Et qui illa non distribuat pro uenialibus (ut tota ecclesia attestatur) restat ut distribuat pro mortalibus, quae sunt materia necessaria confessionis, ut et ibi glossa dicit. Restringere autem illa omnia, ad manifesta tantum, temeritatis est: quia sine ratione & sine auctoritate, & contra communem sententiam doctorum, rationeque consentanea sit restrictio ista. Inno in Concilio Florentino sub Eugenio 4. declarata est ista particula, Omnia quorum memoriam habet.

De secundo autem, si confessione uenialium, cogitari uix potest, quod sit actus presumptionis: quum clare liqueat, quod accusare se in confessione de uenialibus, est actus & humilitatis, & iustitiae uindictae in seipsum seu poenitentiae. Et licet non sit actus preceptus, est tamen consultus: consilium autem non datur de actibus presumptiosis, sed de actibus uirtutum, scilicet de bonis supererogationis. Testatur autem sic esse communis bonorum religiosorum consuetudo: nam communiter de uenialibus confitentur, & crebro, magne autem presumptionis est arguere approbatos mores tot religiosorum ac religiosarum. Laudabilis siquidem mos hic ultra uim satisfactoriam, acquiritionem gratiae ex uirtute sacramenti, habet uim conseruationem hominis in gratia Dei: nam qui minima negligunt, paulatim defluunt.

Ad primam autem obiectionem dicitur primo quod ecclesia non praecipit, quod quilibet cognoicat, sed quod confiteatur omnia sua peccata mortalia, quorum memoriam habet: hoc enim constat non esse impossibile. Dicitur secundo negando, quod sit impossibile hominem omnia mortalia cognoscere:

A peccatum quippe mortale, quum sit uoluntarium, non secundum primos motus, sed secundum rationem deliberatam, nullam habet in se causam quare sit impossibile, ut cognoscat ab eo, qui commisit illud. Si enim impossibile est, ut omnia cognoscantur, aut hoc est, quia sunt cognoscibilia supernaturalis ordinis (ut de gratia & diuinis dicitur) & hoc non: aut quia sunt adeo minime entitatis, ut cognosci non possint, & hoc non: tum quia aliqua nos cognoscere conceditur: tum quia non est questio de cognitione, quid est, sed de cognitione an est, nam sufficit penitentem cognoscere, quod ipse commisit talem actum, puta rapinam, licet nesciat diffinitive quid sit rapina, tum quia actus humani deliberati contra Dei legem non sunt tam minime entitatis. Aut hoc est, quia sunt in quolibet infinita peccata mortalia, & hoc esse falsum patet, ex eo quod a primo die, quo quis habuit usum liberi arbitrii, uique ad quemcunque diem suae confessionis, non fuerunt exercitata quocumque infiniti actus deliberati: ut patet. Aut hoc est, quia sunt infinita non simpliciter, sed illi qui commisit: & hoc etiam non esse necessarium ex eo patet, quod multi sunt, qui diarium operum suorum scribunt: ac per hoc finita sunt eis omnia deliberata opera sua contra legem Dei. Non est ergo impossibile hominem cognoscere omnia sua peccata mortalia, vel sic quod sciat haec esse mortalia, uel in ambiguis, quod sciat se commisit, se tale, de qua dubium est, an sit mortale. Et scientia haec sufficit, & requiritur ad confitendum omnia mortalia, quorum memoriam habet, & communis est omnibus poenitentialibus bene instructis. Obligat enim ecclesia ad confitendum omnia peccata mortalia, quorum memoriam quis habet, facta secundum humanas uires collectione omnium suorum mortalium, siue sint manifeste mortalia, siue sint ambigue mortalia, tenetur enim omnia confiteri certa pro certis, & ambigua pro ambiguis. Sic absque nostra uoluntaria gloria, sane patet planus sensus canonis omnis utriusque sexus, sic testatur communis mos poenitentium atque confessiones audientium, omnes enim ambigua pro ambiguis confitentur. Nec satisfacere credimus confessioni eum qui opinatur se consensisse in sacrilegium, licet non sit certus si non confiteatur de illo consensu ut opinato.

Ad tertiā autem obiectionem dicitur, quod ex neutro illorum textuum habetur, quod in primitiua ecclesia, sola manifeste mortalia confiterentur homines: nam textus illi non loquuntur de confessione, ut clare patet.

Ad tertiam dicitur, quod opera nostra bona possunt dupliciter considerari, primo, ut ex nobis sunt: & sic licet dicantur damnabilia, pro quanto indigna sunt Deo & felicitate aeterna: non tamen sunt damnabilia ut peccata mortalia: quum in ueritate etiam, ut ex nobis sunt, non sunt peccata mortalia: sed indigna diuina retributione.

Et propterea dicitur, non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, quantum est ex se. Et ad hunc sensum multa similia inuenies scripta. Alio modo considerantur opera nostra ut sunt ex Deo in nobis operare per suam gratiam, & destinante in vitam, & sic sunt merita ex condigno aeternae felicitatis. Nec sunt damnabilia, sed sunt remunerabilia etiam secundum diuinam iustitiam, ut patet ex uerbis apostoli, Reposita est mihi corona iustitiae quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex:

non

non solum autem mihi, sed & his, qui diligunt aduentum eius, ubi vides secundum iustitiam à Deo iusto indice reddendam coronam diligentibus ipsum Deum. Non sunt igitur ignota nobis omnia nostra mortalia, quia opera nostra sunt damnabilia quantum est ex nobis. Oportet enim inspicere ad opera nostra bona simpliciter, ut sunt in veritate qualificata, puta à charitate, & gratia informata, &c. non secundum quid puta ut sunt ex nobis) quando iudicari debet, si sunt peccata, vel non: quamuis ad beneficia diuinæ gratiæ, reuerentiam diuinam, gratiarum actiones, laudesque diuinas exercendas considerata, omnia nostra ut sunt ex nobis multum profint, & non solum in nobis sed etiam in beatis consideratio hæc creaturæ utilitatem seu nullitatem efficiat. Propterea enim de spiritalibus beatis canit ecclesia Tremunt potestates. In Augusta Vindelicorum, die 29. Septembris 1518.

Q V A E S T I O I I I.

*Num circumstantia diei festi sit necessaria
confitenda.*

Quæritur utrum circumstantia diei festi sit necessario confitenda. Et videtur quod sic. Quia circumstantia repugnans speciali præcepto, est specialiter explicanda secundum omnes, sed tempus festiuum repugnat præcepto de obseruatione festi: ergo. Minor probatur, tum autoritate Ambr. super illud Lucae 11. Archisynagogus indignans, quia sabbato curasset, lex enim inquit, in sabbato non hominem curare, sed seruilia opera facere, id est peccatis grauari prohibet. Tum auctoritate S. Thom. in secunda secundæ. q. 122. art. 4. ad tertium. Magis, inquit, facit contra hoc præceptum qui peccat in die festo, quam qui aliquod corporale opus licitum facit: asserturque ad hoc auctoritatem Augustini in lib. de Decem Chordis.

In oppositum est multorum modernorum opinio, tenens circumstantiam temporis festiui non esse necessario confitendam, nisi in contemptum festi peccatum fuerit.

Respondeo in hac quæstio. duæ sunt opinionēs. Vna est tenentium partem affirmatiuam, & hi mouentur ex ratione, quam tangit S. Thom. scilicet, quia quum in festo prohibeatur omne opus seruile, & peccatum mortale sit magis opus seruile, quam opus corporale (puta arare) magis quam contrarietur peccatum mortale sanctificationi ad quam ordinatur festum, quam opus corporale, utpote per se & directe excludens illam, consequens est quod vtriusque prohibitio sub præcepto comprehendatur. Aliorum vero opinio oppositum sentit, & hi mouentur ex eo, quod ex solo sensu literali secundum Dionys. & August. potest trahi efficax argumentum. Opera autem seruilia prohibita in festo ad literam sunt opera corporalia, qui serui distinguuntur à liberis, & non peccata nisi mysticè, ut San. Thom. expresse dicit in 3. sentent. distinct. trigesima septima, articulo quinto, quæstione 2. ad 2.

Et quoniam hæc opinio rationabilior est, ideo ad eius euidentiam sciendum est, quod quum obseruatio festi ad literam partim sit moralis & partim ceremonialis, oportet aut ex morali, aut ecclesiastico præcepto innasci quicquid obligationis in ea est. Ex morali quidem præcepto quod obligatio talis non proueniat, patet propea quia nulla certis temporibus pars est, quæ cultui diuino exteriori naturalis ratione dedicanda censeatur, quæ nis. n. morale sit in hoc præcepto

quod aliquod tempus Dei cultui exteriori deputetur: non tamen quod hoc, vel illud tempus. Vnde quum singulæ partes temporis possint ab hac dedicatione absolui, quandoque peccatum committatur, nunquam tempus aliquod diuino dictum cultui polluitur, aut impeditur à diuino cultu: potest siquidem alio tempore debitus cultus exolui. Et eadem ratio est de opere corporali: solum enim peccatum omissionis debiti cultus, ex præcepto morali accideret. Ex ecclesiastico autem mandato non prohiberi specialiter peccata in die festo, ex eo habetur, quod ecclesia non plus prohibet, quam id, quod ex literali ceremoniam antiquæ legis in Sabbato prohibeatur: imo minus, ut Sanctus Thomas placet. Ex præcepto autem hoc ad literam ceremoniale triplex erat, scilicet certum tempus, puta dies septem, & certus cultus, scilicet memoria creationis mundi in ipsa quiete (quasi quies ipsa esset professio quædam diuinæ quietis à creatione) & determinatio operum, à quibus cessandum esset, scilicet ab operibus seruilibus. Ex nullo autem horum peccatum specialiter prohiberi conuenitur: sed oppositum potius ratione suaderi potest. Tum, quia ut allegatum fuit, ad literam opera seruilia sunt opera, ad quæ seruos deputatos habemus. Tum, quia ex hoc, quod aliquod certum tempus dedicatur cultui Dei exteriori, nihil aliud sequitur prohiberi nisi id quod repugnat tali cultui, illo tempore exhibendo, & hoc aut ratione cultus, aut ratione temporis. Sed nec macula, nec actus peccati mortalis repugnat aliquo modo cultui exteriori exhibendo in die festo: non ergo cadit sub hoc speciali præcepto. Quod enim macula, ei non contrarietur, patet, alioquin quilibet peccato mortali existens, transgrediretur præceptum hoc singulis diebus festiuis, quod superstitiosa adinventione non est induendum, cum his, qui credunt contritionem esse in præcepto in die festo. Tum, quia finis præcepti non cadit sub præcepto. Tum, quia præceptum de interiori cultu Dei (quo fide spe, & charitate colitur) sub hoc præcepto non cadit, sub quo cultus exterior includitur, & determinatur: sed ecclesia videtur interioris cultus tempus determinasse, quando tempus sacramenti penitentiae, & Eucharistiæ decreuit. Tum, quia nec Doctorum sanctorum, nec ecclesiastica doctrina, aut consuetudo hoc habet, quod tamen si esset præceptum de iure esset positiuo, ut dictis patet.

Quod vero actus moralis etiam non repugnet tali cultui, probatur ex eo, quod si cultui Dei exteriori certo tempore statuto repugnet peccatum mortale illo tempore commissum, hoc non esset quandoque sic, & quandoque non, sed vniuersaliter: sed aperte videmus, quod sub præcepto, quo Deus quotidie colendus clericis horis canonicis statuitur, non comprehenditur prohibitio ab actu peccati mortalis quocumque tempore, ergo nec in proposito. Vterque siquidem cultus exterior est, & eundem habet finem. Et habens aliquid morale, & aliquid ceremoniale, scilicet certum tempus, & certum cultus modum, nec minus sacer est secundus primo, aut minus sub præcepto cadens. Nec obstat si dicatur non esse aliquam certam horam diei sub præcepto taxatam ad horas canonicas, sicut totus dies festus deputatus est cultui diuino. Hoc enim nihil adimit efficaciam processui facto: cuius vis non consistit in determinatione temporis actu iam præcepta, sed possibile, vel supposita, ac si esset. Si enim ecclesia certas horas sub præcepto

pro deputaret horis canonicis exoluendis, non propterea abstinere ab actu peccati mortalis sub tali præcepto comprehendetur, sed satisficeret temporibus debitis horas exolendo: sicut modis satisficit intra diem deputatum dicendo, quantumcumque, alias peccetur. Vnde quum ecclesia ceremoniale legis præceptum mutando impleverit, pro die septimo Dominicum diem, & pro cultu Missam, & quærem in memoria resurrectionis Dominicæ determinando, & ab operibus seruilibus non sic arte confueuerit abstinere, consequens est, quod non iudicat speciali præcepto quietem à peccato in die festo, sed opere corporaliter seruili. Et confirmatur, quia quum ecclesia non iudicat de actibus interioribus (in quibus solis plerumque committitur peccatum mortale) sat est sub eius prohibitione comprehendendi illorum impedimentorum amotionem, quæ ecclesiastici fori sunt: quia vniuersaliter non sunt nisi opera seruilia corporaliter. Et quamuis magis repugnet satisfactioni, quæ est finis huius præcepti peccatum mortale, quam opus corporale licitum finis, quia tamen sanctitas ipsa interior, quæ finis est, sub præcepto hoc non cadit, consequens est, quæ nec exclusio ipsius, quæ per peccatum mortale fit, sub hoc præcepto comprehendatur: si enim affirmatio non præcipitur, ex ipsa non conuincitur, quod eius opposita negatio prohibeatur, quamuis prohiberi possit.

Ad ea verò quæ in oppositum obijciuntur, respondetur. Et ad autoritatem Ambrosii cum S. T. quod sensum mysticum, & non literalem tangit.

Ad autoritatem ipsius S. Th. dupliciter. Primo, quod loquitur de præcepto quod ad suum finem, qui sub præcepto non cadit, & non de ipso præcepto absolute: in tantum. n. dicit repugnare huic præcepto peccatum mortale, in quantum excludit sanctitatem & applicationem ad diuina, quæ est finis præcepti. Secundo, quod loquitur de præcepto hoc indistincte, & literaliter & spiritualiter intellecto, vnde eodem contextu de operibus seruilibus corporaliter & spiritualiter, doctrina tradit. Et tamè constat ibidem in ratione ad primum cessationem à peccato sub sensu spirituali huius præcepti claudi: & sic non numerari inter præcepta decalogi, sed tantum secundum sensum literalem, quantum ad id quod continet de iure naturæ. Ex hoc autem quod aliqui repugnant præcepto huic mystice, non potest trahi efficax argumentum, sed rationabilis exhortatio, ut & à peccato istis abstineat (ne de nobis dicat, Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me) & commissæ cõfiteant in fine confessionis peccata, per magna, vel tanta parte in diebus festis, quatenus reprehensu tempore saera reuerentiam. Mediolani, die 14. Aprilis, M. D.

QVAESTIO III.

Num fides ad fructuosam absolutionem sacramentalem necessaria sit.

Quæritur utrum ad fructuosam absolutionem in sacramento penitentiae exigatur fides, quæ penitens credat certissime se esse absolutum à Deo. Videtur quod sic. Primo, quia oportet fidem habere in uerbum Christi, Quodcumque solueris super terram, &c.

Secundo, quia si per impossibile confessus non sit contritus, aut sacerdos non serio, sed ioco absoluat, si tamen credat se esse absolutum, verissime est absolutus: tanta res est fides in uerbum Christi. Probatur assumptum ex ecclesiastica historia, quia beatus Athanasius ludens cum pueris, Baptizauit eos, si cur uiderat fieri a sacerdotibus. & Baptizatos eos iudicauit beatus Alexander episcopus. Item quidam minus, ut placeret imperatori, ludicro Baptismo est Baptizatus.

A Tertio, quia non sacramentum, sed fides sacramenti iustificat: secundum illud Augustini. Sacramentum abluit, non quia fit, sed quia creditur.

Quarto, quia plus est a confitente requirendum an credat se esse absolutum, quam an sit uere contritus: quia contritio nunquam est uera satis: quæ si esset uera, non tamen certa, & si certa, non tamen satis: fides autem & uerbum Christi sunt certissima uerissima, & sufficientissima.

Quinto, quia non solum attritus absque obice actualis peccati vel propositi, sed etiam contritus accedens ad sacramentum, a gratia consequenda est alienus, nisi crediderit in absolutionem: quia sacramenta essent in mortem, & damnationem et contrito.

Sexto, quia ad sacramentum penitentiae accedit homo petens a Deo remissionem peccatorum: scriptum est autem, Quicquid orantes petitis, credite quia accipietis: & fiet uobis. Et Iacobus dicit, Potest autem in fide, nihil hesitans: ergo.

In oppositum est communis ecclesie sensus.

Ad euidenciam horum sciendum est nouitatem super exortam esse, quod huiusmodi fides a deo exigatur, ut plus quam contritio requirenda sit, & dandi sint omnes, qui nolunt considerare se absolutos, donec certi sunt se satis contritos. Fundatur autem phantasia ista, primo super communissimas Scripturæ autoritates de fide ac spe in uerbo Dei: puta, Memor esto uerbi tui, in quo mihi spiritus dedisti: & similia infinita. Secundo super communibus de efficacia sacramentorum, scilicet quod fides est, quæ in sacris operatur. Tertio, super specialis Christi uerbi ad propositum pertinentis efficacia certissima, Quodcumque solueris super terram, &c. Ex huiusmodi siquidem efficacie certificatione deducitur oportere confitentem credere se absolutum, si sacerdos absoluat, siue erret, siue non erret, sicut et certus est se esse baptizatum, etiam si sacerdos erraret, ipsum baptizando. Ad iungunt, quod dicendo, Quodcumque solueris, dedit potestatem: dicendo, Erit solutum, excitauit fidem de effectu.

Nouam autem hanc inuentionem alienam esse ab ecclesiastica doctrina, facile patet distinguendo de duplici fide, quam habere possumus: scilicet uel acquisita, uel infusa. Nam si sermo est de fide infusa (quæ est una de theologalibus uirtutibus) cuius plena est sacra scriptura, sine qua impossibile est placere Deo, & per quam Sancti uicerunt regna, operati sunt iustitiam, constat, quod illa est necessaria ad sacramentum penitentiae: quoniam ipse non nisi Christi fideles baptizati capaces sunt. Sed huiusmodi fides, licet ad sacramenta se extendat, ut patet in Symbolo, non tamen extendit se ad hæc singularia: puta quod hoc sit sacramentum, & in quod in hoc sit effectus sacramenti: uerbi gratia, tenemur credere unum Baptisma in remissionem peccatorum: sed non tenemur credere, quod iste sacerdos abluit Ioseph adultum Iudeum, dicens, Ego baptizo in nomine patris & filii & Spiritus sancti, sit Ioseph uere consecutus gratiam Dei & characterem, quia ex intentione baptizantis uel baptizati potest occulte fuisse simulatio talis, quod non intenderit ille facere, quod facit ecclesia, aut Ioseph non intenderit suscipere Baptisma, ut temporibus nostris de facto contigisse sibi quidam Iudeus coram me confessus est, & hæc quo ad characterem. Quo ad gratiam uero, quia potest esse, quod Ioseph cum proposito deliberato fornicationem committere Baptisma suscepisset, ac per hoc gratie Dei obicem posuerit. Similiter posset dari exemplum de eucharistia: quamuis non tenemur ex fide credere in Hostiam ritè consecrata, esse uerum corpus

pus Christi, non tamen ad fidem infusam spectat. **F** credere, an ista Hostia sit rite consecrata: tum propter intentionem ministri, tum etiam propter incertitudinem materię, & similes particulares defectus humanos. Rō autē vniuersalis, quare sub fide infusa non cadunt huiusmodi particularia, est, quia fidei infusę (utpote diuinę veritati innixę) nō potest subesse falsum; est. n. non minus circa verum, quā quęcunq; scientia acquisita, quę non nisi verorum est. Esset autem quādoque circa falsum, si extenderet se ad hęc particularia, vt patet ex infinitis similibus, quę possunt afferri in medium. Nō spectat igitur ad fidem infusam credere absolutionis effectum in hoc particulari, puta in corpore, sed ad fidem ipsam infusam pertinet credere absolutionē ab ecclesiastico ministro rite factam, efficacem esse & in suscipiente digne gratiam operari. Hęc si quidem fide nullus potest errare, sed credēdo effectū in me vel in illo determinate, possum errare, quia potest adesse impedimētum aliquod ex parte mei seu illius. Sicut in alijs sacramentis credimus & verbo Dei & sacramentis: & specialiter efficaciam certissimam illius verbi. Quodcunq; solueris super terram, in subiecto disposito: sed non hēmus infusam finem, quod in me effectum sortiatur, quod ego sim subiectum dispositum, quia potest in me inueniri impedimentum ignotum. Ex quo autem non dēt subesse falsum fidei: (quę nō nisi verorum certissimorum est) excitatur, imo certificatur fides infusa per illud verbum. rite solutum in cœlis, de effectū absolutionis in subiecto disposito, & non in me, qui forte non sum dispositus: & sic fides est fer falsi. Erronea igitur inuenitur opinio dicta de fide infusa intellecta: quia sequitur, q̄ infusa fidei potest subesse falsum.

Si autem dicta opinio intelligatur de fide acquisita, erronea quoque inuenitur: nam licet acquisita fides circa huiusmodi particularia versetur (tali nā que fide credimus hanc Hostiam rite cōsecratam esse, & hunc rite baptizatum, & similia) sed hęc fides non est illa qua in verbo Christi confidimus, q̄ in sacramētis operatur, quia credimus efficacē esse Christi verbum, Quodcunq; solueris super terram: & reliqua, quę fidei sunt Christianę. Et ppter ea ex illis authoritatibus, quę de fide infusa loquuntur, non potest acquisita fides concludi: nec potest fides ista de obiecto (s. me esse absolutum etiam per absolutionem in effectū coram Deo) esse certa infallibiliter: quia quilibet est dubius in hac vita, secundum communem legem nescit, an sit in gratia Dei. Nec aliquis est qui certus sit se esse sufficienter dispositum per gratiam Dei, quā per absolutionē conceditur: iuxta illud Iob 10. Et si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Amplius, fides ista potest esse in schismatico vel heretico alias bene confitente: esset igitur iste verē absolutus, si errans sacerdos ipsum absolueret, & cōsequenter iste simul esset in gratia Dei (quia verē absolutus corā Deo) & in peccato mortali, quia hereticus, vel schismaticus, quod est impossibile. Amplius, fides ista est, quantum credis, tanquam habes, cum fides ista sit opus humanum (quia ista est acquisita) consequens est ut in opere suę fidei confidentia suę penitentię consistat: qđ est alienū a Chřiana veritate. Amplius, Quā nec ex sacra scriptura, sacris canonibus, ecclesię traditiōe, sacrisque doctoribus, dispositionis istius necessitas in sacramento penitentię habeatur, & rationi aduersetur, non videtur presumptione, aut ignorantia ista excusari.

Ad obiectiones infinitas de fide, ut respondeas, habeto pre oculis hanc distinctionem: sive ex parte sacramentorum, vel ex parte suscipientis. Et dicito, quod fides certissima est, & esse debet etiam de effectū sacramenti particulari in me, quantum est ex parte sacramenti: sed ex parte mei suscipientis licitum est dubitare de illius effectū in me. Et hoc est quod ecclesia docet dum in orationibus post communionem petit sacerdos, quod susceptum sacramentum non sit ad reatus poenam, non ad iudicium, &c. Consequenter etiam docet omnem quantumcunq; credētem post confessionem & absolutionem dicere, Domine nō sum dignus, &c. & non advertere ad distinctionem hanc quę est, vt puto, causa dictę nouitatis.

Ad primam ergo obiectionem dicitur, quod in verbo Dei & Christi sufficiens fides habetur, quum quis credit omnes articulos fidei, nec fides infusa, qua credimus in Deum, &c. est de effectū horum verborum in me: vt dictum est.

Ad secundam dicitur, quod peccat argumētum secundum non causam, vt causam, quo ad sacramentum Baptismi. Nā non ideo illi fuerit ut vere baptizati, quia credebant se baptizatos, imo credebant fortē nihil recipere de gratia: sed iō Baptismus iocose factus est verē Baptismus, quia intentio iocosa non ad Baptismū, sed ad exercitium Baptismi refertur. Simile est. n. delectandi causa Baptizare & Baptizari, sicut si auaritię causa quis Baptizaret, aut Baptizaretur, vtrobique. n. est uerum Baptisma, quia delectatio & auaritia non Baptismi; sed quod iste exerceat, vel suscipiat Baptismū, causa est. Secus autem esset, si intentio iocandi ad Baptismū referretur, sic quod non Baptizare, sed similitudinem Baptismi exercere, aut suscipere, intenderet iocari aut auaritię gratia: tunc enim nullum esset Baptisma. Quod autem assumitur, quod non contritus si absoluitur credens se absolutum, est uere absolutum, nisi sit ita attritus, q̄ saltē uirtute clauis de attrito s. n. quosdā fiat contritus: impossibile est. Nam ex eo q̄ ponitur incōtritus, & uirtute clauium nō factus de attrito contritus, oportet q̄ aut sua fide acquisita sit iustificatus, quod est erroneū, aut quod simul sit incōtritus, & absolutus apud Deū, q̄ est impossibile.

Ad tertiam dicitur, quod sacramentum abluit, non quia fit, hoc est non secundum substantiam facti: sed quia creditur, hoc est secundum uirtutem creditam in eo, & non quia creditur a suscipiente, effectus suus in eo certissimē ab hoc. Et nota quod non dixit, quia credit minister aut suscipiens, sed impersonaliter quia creditur, hoc est propter rem creditam: nam nisi intendat quis facere quod facit ecclesia, non Baptizaret. In hoc autē quod est imitari in illo actū ecclesia, includitur res credita; quāuis nec a suscipiente, nec a Baptizante: vt patet, si infidelis Baptizaret infantem, aut adultum, dicētem, Valeat quantum ualere potest.

Ad quartā dicitur, q̄ assumptū non solū falsū, sed & presumptuosum est valde, contra vniuersalis ecclesię ritū: contritio. n. est summē necessaria. Ista autē fides acquisita de effectū sacramētī in se ipsa est impossibilis: quia semper est, & debet esse ambigua, nec est requirenda a confidente: qui nisi crederet se absolutum, absolutioni se nō submitteret. Nec obstat, quod contritio sit incerta: iussit. n. Deus ipse, vt cum nostra hac incertitudine accedamus ad sacramenta, Qđ autē dicit, quod nunquā est uera, satis falsum est, ut patet in multis cum uera & sufficienti contritione confitentibus, quāuis incerta eis.

Et

Et quum subditur, quod fides Christi est verissima & certissima & sufficientissima, responderetur quod talis est de rebus subiectis fidei infusa, sed non de impinentibus ad ipsam, ut sunt ex parte nostri singulares singulorum effectus sacramentorum. De his. n. nec certa, nec incerta est fides infusa: quia non est eorum: est. n. fides infusa de gratia per sacramenta certissima conferenda suscipientibus dignè illa, ut in Concilio Florent. sub Eugenio III. determinatum est. Et ex Apostolo assumptum est, dicente, Qui māducat, & bibit indignè, iudiciū sibi māducat, & bibit. Vbi est Apostolus, sicut quid reputare se hō debeat dignum vel indignum, pramittit dicens, Probet autem seipsum homo: & sic de pane illo edat. Vbi ex subiunctis, quod si nosmetipsos iudicemus, non utique a Domino iudicemur, patet quod probare seipsum est seipsum iudicare, contra se vindictam exercere: quod vocatur contritio cōi usu ecclesie & doctorum. & propterea falsum a temerarium esse constat, quod plus est a poenitente requirendum, si habeat credulitatem de effectu in futuro sacramenti, quā de illius cōtritione: probare. n. seipsum (quod est conteri) iussit Apostolus, iubet ecclesia, exigunt omnes communiter confessores. Credere autem se poenitentem omnino effectum habiturum nouitatum exigit dogma.

Ad quintam dicitur, quod duorum, quę ibi tanguntur, primū, quod atriū non ponens obicem, non consequitur gratiam absolutionis, nisi credat (ut iam patet ex dictis) voluntarie dicitur, apponēdo nouellum, & impertinens accidens pro dispositione necessaria ad gratiam Dei per absolutionem sacramentalem. Secundum autē, quod contritio in damnationem sunt sacramēta, nisi credat se absolui, non est rñsione, sed correctione dignum: quā sacramentum poenitentię ab ecclesia sufficēter traditum per confessionem, contritionem, & satisfactionem, damnabile constituit sine quarto, scilicet certa fide effectus in suscipiēte. Hoc enim est nouam ecclesiam construere.

Ad sextam de oratione dicitur primo, quod rō digreditur ad accidentia, quę sunt extra essentiam sacramenti: oratio. n. constat quod a sacramentis distinguitur, imō ponitur sub satisfactione, quę est tertia pars sacramenti poenitentię. Verum tamen de oratione ipsa etiam dicendum est, quod fides de effectu orationis dupliciter haberi potest. Primo ex parte ipsius diuinę misericordię, gratię, & potentię, prouidentię, promissionis, &c. & sic fides debet esse in oratione absque hesitatione aliqua, Alio modo ex parte eius, quod orat vel pro quo oratur: & sic nisi piē quęque dubitaret de effectu petito, plerunque fides inueniretur falsa, ut patet in Paulo orante, qui absque hesitatione credendo, quod acciperet id quod peteret, iuxta Domini doctrinam, Rogauit ter, ut stimulus carnis a se discederet, & non est consecutus effectum petitem, ut patet 2. ad Cor. 12. Hic. n. patet quod fides, quod accipiamus quicquid petimus, nō refertur ad rem petitam accipiendam simpliciter & absolute, sed quantum est ex parte diuinę misericordię, &c. alioquin esset quandoque falsa, & Pauli fides fuisset falsa: potest. n. aliunde ex parte nostri ratione fieri, ut illud non accipiamus. Vnde Saluator: de hac fide docens pramittit, habēte fidem De, & subdit, Amen dico uobis, &c. ostēdens per hoc, quod firmitas nostrę fidei de effectibus particularibus debet esse de illis, quantum est ex parte Dei & nō ex parte nostri. In Augusta Vin delicorum 26. Septembris, 1518.

QVAESTIO V.

Num sacramentalis absolutionis effectus sit remissio peccatorum.

Quaritur utrum sacramentalis absolutionis effectus sit remissio culpę. et uidetur quod nō. primo, quia solius Dei est remittere culpam, ut omnis Scriptura & ecclesia fatetur.

Secundo, quia culpa est remissa a Deo proponēti confiteri antequam poenitēs a sacerdote absoluat: iuxta illud, Dixi, Cōfitebor aduersū me iniustitiam meam, & tu remisisti impietatem peccati mei:

In oppositum est, quod sacramenta noua legis conferunt gratiam, secundum communem ecclesie doctrinam.

Ad euidētiam huius quęstionis, scito antiquā esse hanc quęstionem, & in 18. distinct. 4. sententia tractari. Vbi quia obscure satis sunt autoritates antiquorum doctorum applicatę ad hoc, Magister sententia concludit sacerdotem euangelicū absoluerē, hoc est declarare absolutum a Deo, & ad ecclesie communionem admitterē. Nouitia autem quędam opinio addit super hoc effectu pacem animi; quoniam ante absolutionem inquieta est anima de remissione suorum peccatorum, accepta autē absolutione cū fide, quod uerē absoluitur, fit securā aia de remissione peccatorum percepta, & in pace quiescit, tantique sit fides de gratia presentis ministerio sacerdotis, quod peccatū maneret, nisi remissū crederet: non. n. sufficit remissio peccati & gratia donatio, sed oportet etiam credere remissum.

Verum si Domini uerba diligentius perspecta fuerint quum potestatem sacramentalem dedit: aliter sentiendum est, non. n. dixit, Quorum remiseritis peccata, & similiter dixit, Quodcūque solueris, neque dixit, Remittitur eis, aut solutum erit, quo ad ecclesiam: sed solutum erit, in cęlis, & remittuntur eis, simpliciter & absolute. Ideo si uerba Dñi sunt uera in sensu proprio, conuincunt ecclesie ministros habere potestatem remittendi peccata autoritate Christi: par. n. ratio est, quod uerba hęc Domini ad sacramentum poenitentię spectantia in proprio sensu uerificentur, & quod uerba eiusdē sacramentum Eucharistię pertinentia (scilicet hoc est corpus meum) in proprio sensu uerificentur. Nulla. n. est ratio quare ista in proprio sensu uera esse fateamur, & illa a proprio sensu aliena faciamus: præsertim quum maius miraculum sit, quod de pane fiat corpus Christi ministerio sacerdotis. Vnde si uerba Eucharistię a sacerdote plura, ut uera sint, compulerunt ut fateamur hoc. i. contētum sub hac specie, est corpus meum, scilicet Christi: non min⁹

compellitur ad uerificandum hęc Domini uerba, (Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & Quodcūque solueris super terram, erit solutum & in cęlis) in sensu proprio, credere quod sacerdotis ministerio remittuntur peccata, absoluitur peccatores a culpis suis. Nec enim minus operatorius esse debet sermo Christi os sacerdotis, dicētis, Absoluo te a peccatis, quā eiusdē Christi sermo per os sacerdotis dicētis, Hoc est corpus meum. vterque igitur operatorius est eius, quod significat seruatis seruandis, scilicet concurrentē ex parte ministri autoritate (nō enim quilibet homo, sed sacerdos ordinariam vel delegatam auctoritatem habēs est minister sacramentalis absolutionis) & ex parte poenitentis debita dispositione, ut scilicet sit absolutione dignus. Alioquin extremus rediret error a Hier. dānatus, ut pro nostro arbitrio dānare innoxios

xios & absolueré noxiós possemus, sicut etiã in sacramento altaris non quamcunque materiam, sed panis triticeo tantum, consecrari per illa uerba, non diaconi, sed sacerdotis ministerio prolata concessum credimus. In cuius signum Dominus quã daret potestatem remittendi, retinendique peccata, præmisit, Accipite Spiritum sanctum subiungedo. Quorum remisistis peccata, &c. tanquam diceret, Spiritu sancto dirigete, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & non spiritu uestro instigante. Mouet & dirigit proculdubio Spiritus sanctus ad absoluentem vel ligandum, quum seruatis vndiq; seruandis minister Christi absoluit, vel ligat. Credendum est igitur & confitendum, quod effectus sacramentalis absolutionis ritè facte (scilicet a debito ministro, debita forma, supra dispositam materiam, s. peccatorum confitentem dignum absolutione) est peccatorum remissio, quã authoritatiuè quidẽ solus Deus fecit: ministerialiter aut minister ipse Christi sacramento mediante efficit. Sic n. ad litteram impletur illud, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: nõ quod prius ecclesia remittat, quã Deus, tanquam Deus ecclesie iudiciũ sequatur. Non enim dicit, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, in futuro: sed remittuntur in presenti, ad denotandum, quod ipsa per ministrum remissio est yna atque eadem cum remissione, quam facit Deus. Illam quippe unam & eandem remissionem peccati, quam sacerdos ministerialiter facit, & efficit Deus authoritatiuè: sicut eandem cõuersionem panis in corpus Christi, quam sermo Christi per os sacerdotis operat, efficit Deus authoritatiuè. Et licet olim dubia fuerit hæc qõ, hodie tñ determinata est in Concilio Florent. sub Eugenio 4. Vbi dicitur, Effectus huius sacramenti est absolutio a peccatis. Absolutio, inquit, nõ declaratio, nõ pax, et rursus, effectus sacramenti huius, dixit, non effectus solius Dei. et hinc patet, quod sacerdos absoluens seruatis seruandis, & in veritate absoluit a peccatis, & per viã sequelę declarat penitẽtẽ absolutum, & certificat (humana tñ coniectura) peccatorem de peccatorum remissione. Remanet. n. sēp̄ secundum communem legem peccator ambiguus de consecuta ad Deum remissione, quia semper restat ambiguum nobis, an ex uel cum infusa charitate sacramentum susceperit penitẽtię. Quocirca nouitia opinio relata, non opinio, sed error est, pro quanto efficaciam adimit sacramento penitentię sine credulitate effectus in seipso, & nulli conferri veniam remittente sacerdote dicit, Nisi credat sibi remitti: & quod intolerabilius est, nec intelligibile, manere, s. peccatum et remissione facta, & gratia donata, nisi credat penitẽs peccatum remissum. Indigna nempe sunt hæc non solum eruditiorum, sed quorumlibet Christianorum aurib. et quo ad illorum impugnationem seruandum est illud Philosophi, Quolibet proferente contraria, sollicitum esse, stultum est. Constat. n. Baptismum remittere peccata absque tali suscipientis credulitate, ut patet in infantibus. Constat omnes ferẽtẽ more Domini refertos semper dubios de diuina in se gratia, & penitentię & Eucharistia sacramenta suscipere, & sic ambiguos pseuerare. Imò & hoc sacri doctores laudant, & eius oppositum præsumptioni communiter adscribitur, aut ignorantie.

Ad primam ergo obiectionem dicitur, quod diuersus remittendi modus omnes huiusmodi authoritates manifestat. Solus. n. Deus peccata remittit authoritatiuè: cum quo stat, quod minister

F euangelicus auctoritate a Deo concessa, peccata remittat ministerialiter, mediante Christi sacramento ad hoc ab ipso Christo instituto.

Ad secundam dicitur, quod sacramentalis absolutio dicitur operari remissionem peccatorum dupliciter, vel in uoto, vel in executione. Nam qui ante confessionem, remissionem consequitur, ex sacramentali absolutione in uoto consequitur (iuxta illud, Dixi, confitebor, & tu remisisti) proculdubio mediante confessione, ad quam tendens, Dixi, Confitebor: alioquin non oportuisset dicere, Dixi, confitebor: sed factu fuisse dicere, Dixi aduersum me iniuriam meam Dominus. Et siquidẽ ante absolutionem consequitur penitens remissionem peccatorum, per sequentem absolutionem augetur gratia remissiuã peccatorum: si uero non prius consequutus est veniam, consequitur per absolutionem, sicut (ut dictũ est) dignus absolutione tunc est. Nec hæc ex proprio arbitrio dicimus, sed ab vniuersa ecclesia accipimus, cõfidente vnum Baptisma in remissionem peccatorum, per omnia similitẽ intelligẽdo: ut diximus, s. q. Baptisma in executione remittit peccata in illo, in quo inuenit peccata non remissa ex Baptismo in uoto, & digne ad Baptismũ accedit: in quo autem remissa ex seipso in uoto inuenit, gratiam auget. Hęc enim varietas non ex defectu sacramentorũ, sed ex uaria dispositione participantium sacramenta prouenit. Augustus, die primo Octobris. 1518.

TRACTATUS DECIMVS NONVS

de Excommunicatione, cuius est unica.

Q V A E S T I O I.

Num excommunicatio priuet a participatione interiori fidelium.

Vtrum excommunicatio priuet a participatione interiori fidelium. Et videtur quod non.

Primo: quia excommunicatio non tollit plus q̄ ecclesiastica auctoritas iurisdictionis potest conserre, est. n. excommunicatio actus potestatis nõ ordinis, sed iurisdictionis: quam non dedit Christus maiorem in auferendo, quam in concedendo, quum ipse sit magis pronus ad inferendum bona q̄ mala: sed ecclesiastica huiusmodi potestas non potest dare fidem, spem, & charitatem, per quas quilibet fidelis participat interiori aliorum fidelium bono: ergo non potest tollere huiusmodi participationem interiorem.

Secundo, quia excommunicatio communiter se habet ad iustam & iniustam, est enim utraque effectiua ad ligandum, quia, ut Greg. dicit, & hęc u. q. 3. sent. pastoris siue iusta, siue iniusta, est timenda: sed excommunicatio iniusta non priuat excommunicatione interiori, sed solum exteriori, ergo excommunicatio simpliciter non priuat nisi externa cõiunctione fidelium. Et confirmatur, q̄ in sacra scriptura nunquã inuenit excommunicatio nisi pro priuatione ab externis actib. seu cum sola extrinseca pena, ut patet de scurrẽti per epistolas Ioannis & Pauli, in quibus nihil aliud inuenitur prohibitũ nisi extrinseca cõmuniõ, nam quum tradebantur satanae, solum extrinsece vexabantur, ut patet ex eo, quod ibi dicit, Vt spiritus saluus fiat, i. ad Cor. 5. Non nisi uoluntarie, ergo dicitur, quod excommunicatio priuet spiritualibus suffragiis ecclesie.

